

3. Averintsev S.S. 1990. Filologiya. Linqsticheskiy entsyklopedichesky slovar' [Philology. Linguistic encyclopedia dictionary]. M. P. 545.
4. Osvitnyo-kvalifikatsiyna kharakterystyka pidhotovky fahivtsya za spetsialnistyu «Shidna mova i literatura, zahidno-yevropeiska mova I literature [Educational-qualification characteristics on speciality «Eastern language and literature, western language and literature]. 2017. KNU imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv, 25s.
5. Prohrama z angliyskoyi movy dlya universytetiv/ instytutiv [Curriculum for English language development in universities and institutes: Draft 2.]. 2001. Kyiv State Linguistic University, The British Council. Ministry of Education and Science of Ukraine. Nova knyga. Vinnitsa,. 247 s.
6. Moiseyuk N.E. 2001. Pedagogika: [navch. posib.]. [Pedagogics: [a manual]. VAT «KDNK». Kyiv. 608 p.
7. Slastyenin V.A., Isayev I.F.. 2000. Pedagogika, uch. pos. dlya stud. ped. uch. Zavedeniy [Pedagogics : a manual for students ped. institutions]. Shkola-Press. M. 512 p.
8. Shchukin A.N. 2006. Obucheniye inostrannym yazikam: teoriya I praktika: uch. dlya uchitelei I studentov [Teaching foreign languages: Theory and practice: [manual for teachers and students] Philomatis. M. 480 p.
9. Raigorodsky D.Y. (red.) 2001. Prakticheskaya psihodiagnostika. Metodiki i testy[uch. pos.] [Practical psychodiagnosics]. Samara. 565 p.
10. Clanfield, Lindsay and Jeffries, Amanda. Global Advanced Coursebook with Class CDs 2012. Macmillan Publishers Limited. 166 p.

УДК 373.3:37.091.3

DOI: 10.31339/2617-0833-2018-2(25)-193-197

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО МАЙСТЕР-КЛАСУ

Швардак М. В., Білак Н. М.

MAIN APPROACHES TO ORGANIZATION AND CONDUCTING PEDAGOGICAL MASTER-CLASS

Shvardak Marianna, Bilak Natalia

У статті з'ясовано сутність поняття «педагогічний майстер-клас». Розглянуто особливості та доцільність використання в практиці початкової школи майстер-класу як провідної технології трансляції педагогічного досвіду. Визначено алгоритм проведення майстер-класу за етапами: підготовчо-організаційний, презентаційний, моделюючий та рефлексивно-оцінюючий. Проаналізовано основні підходи до організації і проведення педагогічного майстер-класу.

Ключові слова: майстер-клас, майстер, учасники, науково-методична робота.

The purpose of the article: to find out the essence of the concept of "master class" and to reveal the main approaches to organizing and conducting workshops as one of the main forms of exchange of advanced pedagogical experience. The article clarifies the essence of the concept of "pedagogical master-class". Features and expediency of use in practice of elementary school of master-class as the leading technology of translation of pedagogical experience are considered. The algorithm of the master-class is organized in stages: preparatory-organizational, presentation, modeling and reflexive-estimating. The basic approaches to the organization and carrying out of the pedagogical master-class are analyzed.

Key words: master-class, master, participants, scientific methodical work.

Видатний педагог, науковець К.Д. Ушинський свого часу зазначав, що «у вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається лише з живого джерела людської особистості. Інструкції, статuti, програми – справа другорядна, і чим їх менше, тим краще. Ніякий штучний організм закладу, яким би хитрим він не був, не може замінити особистість у справі виховання» [1, с.125]. Ці слова і сьогодні залишаються актуальними. А тому важливим чинником підвищення якості освіти є високий рівень компетентності педагога, який, у свою чергу, залежить від ефективності системи науково-методичної роботи школи. Постійне оновлення змісту, освітніх технологій обумовлює необхідність систематичного оновлення форм організації, методів і змісту науково-методичної роботи.

Останнім часом у педагогічній науці набуває поширення поняття майстер-класу. Проте не всі до кінця розуміють, що саме охоплює це поняття, позаяк методичні семінари, семінари-практикуми, творчі звіти, тренінги тощо стали подекуди підмінювати найменуванням майстер-класу. Тому виникає необхідність окреслити особливості та основні підходи до організації й проведення педагогічного майстер-класу.

Різні аспекти організації науково-методичної роботи висвітлюють у своїх наукових працях Ю.К. Бабанський, Н.М. Ващенко, Г.С. Данилова, І.П. Жерносек, А.М. Зевіна, І.А. Зязюн, А.М. Єрмола, С.В. Крисюк, М.Ю. Красовський, О.М. Моїсєєв, М.М. Поташник, Б.Л. Тевлін, Т.І. Шамова та інші. Зокрема, у роботі Н.М. Косик розкрито аспекти організації та проведення майстер-класу. Окремі підходи проведення майстер-класу в практиці педагогів початкової школи досліджувались у працях Г.П. Вишневської, Л.В. Варганян, В.В. Григораша. Науковці аргументують, що впровадження педагогічного майстер-класу в науково-методичну роботу освітнього закладу спонукатиме справжнього професіонала до глибоких творчих роздумів, а не тільки допоможе вчителю презентувати особистий досвід.

Мета статті: з'ясувати сутність поняття «майстер-клас» та розкрити основні підходи організації та проведення майстер-класів як однієї з основних форм обміну передовим педагогічним досвідом.

Передусім з'ясуємо сутність поняття «майстер-клас». У науковій літературі існує декілька трактувань поняття «майстер-клас». Універсальний тлумачний словник української мови в мережі Інтернет подає такі визначення. Майстер – 1. Фахівець з якого-небудь ремесла. 2. Керівник окремої ділянки виробництва. 3. Той, хто досяг високої майстерності, досконалості у своїй роботі, творчості. Клас – показувати (показати) клас чого – виконувати що-небудь з великим успіхом, із майстерністю [2].

Педагогічний майстер-клас (з англ. masterclass: master – найкращий у окремій галузі; class – заняття, уроки) науковці розглядають як:

- форму (форма заняття, на якому педагог передає досвід своєї роботи через пряме коментування й демонстрацію найефективніших методів, прийомів, форм педагогічної діяльності, плануючи застосування їх усіма учасниками заняття);
- метод (оригінальний метод узагальнення і розповсюдження досвіду, що ґрунтується на певних принципах і має певну структуру);
- засіб (головний засіб передачі концептуально нової ідеї авторської педагогічної системи);
- технологію (технологія трансляції педагогічного досвіду, яка реалізується за специфічним алгоритмом, який включає різні форми та методи взаємодії педагога-майстра та учасників) [3, с. 13].

Педагогічні майстер-класи схожі на курси підвищення кваліфікації для тих, хто вже відбувся як фахівець, але хотів би дізнатися більше. Майстер-клас для професіоналів – це можливість познайомитися з новою технологією, новими методиками і авторськими напрацюваннями.

Значна частина успіху впровадження Майстер-класу залежить від особистості

самого майстра. За тлумачним словником С.І. Ожегова слово «майстер» має кілька значень: кваліфікований працівник у певній виробничій галузі; людина, яка вміє добре, вправно щось робити; фахівець, який досяг високого рівня майстерності у своїй справі [4].

У сучасному розумінні педагог-майстер – це не тільки людина, яка вміє добре, вправно щось робити, це фахівець, який оволодів інноваційними технологіями, ефективно застосовує їх у своїй професійно-педагогічній діяльності, вміє прогнозувати результати своєї діяльності, досягати якісних показників у навчально-виховній роботі, володіє навичками експериментальної дослідної роботи, складовими педагогічної майстерності.

Аналіз літератури з проблеми дослідження дає можливість виокремити певні особливості майстер-класу, а саме: педагог-майстер розповідає і показує, як застосовувати на практиці нову технологію або метод; є разовою формою роботи, яка об'єднує невеликі групи педагогів і вчителів; для професіоналів - це можливість познайомитися з новою технологією, новими методиками, авторськими доробками; метод самостійної роботи в малих групах, що дозволяє провести обмін думками; створення умов для включення всіх в активну діяльність; прийоми, що розкривають творчий потенціал, як Майстра, так і учасників майстер-класу; процес пізнання набагато важливіше, цінніше, ніж саме знання; форма взаємодії - співробітництво, співтворчість, спільний пошук.

Для спрощення організації та проведення педагогічного майстер-класу виокремлюють універсальний алгоритм [5]. Науковці пропонують проводити майстер-клас за такими етапами: підготовчо-організаційний, презентаційний, моделюючий, рефлексивно-оцінюючий.

На підготовчо-організаційному етапі педагог розробляє авторську методику або технології навчання та виховання учнів, виокремлює інноваційні ідеї, розробляє завдання для вирішення поставленої педагогічної проблеми, вибирає засоби для реалізації поставленої мети. Заявлений майстер-клас повинен відповідати темі, ґрунтуватися на ідеях гуманної педагогіки, яскраво і жваво демонструвати педагогічні методи і прийоми, характер спілкування, нести творчу новизну. Педагог-майстер повинен враховувати основні завдання майстер-класу, а саме: пропаганду перспективних моделей досвіду; підвищення ефективності навчання, виховання, управління; передачу авторського досвіду, сприяння освоєнню і трансформації його провідних ідей в практичну діяльність слухачів; підвищення рівня професійної майстерності педагогічних кадрів – слухачів майстер-класу.

У процесі презентаційного етапу учасники майстер-класу знайомляться з системою роботи педагога-майстра, його досягненнями, структурою та змістом його системи, методичними розробками із зазначеної проблеми. З позиції педагога-майстра даний етап є основним, так як він передбачає обґрунтування основних ідей інновацій, результатів досвіду роботи, демонстрацію апробованих, продуктивних способів професійно-педагогічної діяльності (прийом, метод, методика, технологія) через програвання різноманітних педагогічних ситуацій, самостійної пошукової діяльності.

Наступним етапом є моделювання учасниками майстер-класу структури і змісту особистісного інноваційного проекту на основі запропонованої ідеї. Педагог-майстер на цьому етапі виконує роль організатора і спрямовує роботу педагогів на вирішення окремих завдань з самостійним вибором шляхів і засобів дослідження для більш ефективного засвоєння основних характеристик обраної технології. В ході обговорень, можливих дискусій учасники майстер-класу можуть як підтримати, так і відхилити запропоновану ними ідею. У процесі дискусії створюються умови для аналізу, уточнення, корегування та формулювання загальної проблеми майстер-класу. Таким чином, проводячи майстер-клас, викладач старається задіяти всіх учасників до обговорення проблеми, підвищувати їх активність, спрямовувати їх діяльність на творчий процес.

Рефлексивно-оцінюючий етап проведення майстер-класу передбачає здійснення рефлексії власної діяльності та оцінювання ефективності та доцільності обраної технології, на основі проведеного обговорення. У широкому розумінні рефлексія – це роздумування,

осмислення та самоаналіз своєї діяльності у системі стосунків з навколишнім світом [2]. Рефлексія є обов'язковим етапом майстер-класу, як для самого майстра, так і для всіх учасників і розглядається вченими як така, що підпорядкована досвідом педагога, змістом і обставинами діяльності. Завдяки проведенню дискусій за наслідками виконаних дій викладачем-майстром, здійснюється самоаналіз і самооцінка особистісної професійно-педагогічної діяльності фахівцями. Педагогічна наука трактує рефлексію як уміння вчителя аналізувати свою професійну діяльність, адекватно та якісно здійснювати самодіагностику, самооцінку, саморегуляцію та самокорекцію. За результатами отриманої інформації та рефлексії проводиться активне обговорення, яке дає змогу відпрацювати найефективніші принципи та прийоми навчання. Важливим аспектом обговорення є зіставлення самоаналізу майстра з аналізом і висновками слухачів. Внаслідок чого, відбувається встановлення практичної взаємодії педагога з тими, хто навчається, і він може адекватно розуміти і цілеспрямовано регулювати їхні думки, почуття та вчинки [5, с.16-20].

Педагогічний майстер-клас – це саме та технологія, яка сприяє підвищенню професійної майстерності педагогів. Вона є необхідною в умовах інноваційних змін, що відбуваються в освітній галузі. Сьогодні майстер-клас – одна з найефективніших технологій розвитку професійної компетентності освітян. У процесі його проведення педагоги отримують не лише нову інформацію щодо розв'язання актуальних проблем, з якими зустрічаються у педагогічній практиці, а насамперед набувають досвід практичної роботи, відпрацьовують нові моделі, способи та прийоми навчання і виховання учнів, переосмислюють і формують власну стратегію професійної діяльності.

Таким чином, на основі визначених підходів до організації і проведення майстер-класу з метою обміну педагогічним досвідом учителів навчальних закладів можна зробити висновок, що результативність даного заходу буде залежати від створення активного середовища взаємодії, ефективної організації та управління процесом педагогом-майстром, рефлексивних процесів засвоєння авторських методик або технологій навчання, окремих прийомів і способів інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори в 2-х томах / К.Д. Ушинський. – К.: Рад.шк., 1983. – Т. 1. – 488 с.
2. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80>.
3. Розіна Н.В. Майстер-клас як форма діяльності віртуальної школи професійного становлення молодого педагога: методичні рекомендації / Н.В. Розіна. – Черкаси : ЧОПОП, 2013. – 20 с.
4. Ожегов С.І. Словник російської мови: 70000 слів / С.І. Ожегов; під ред. Н. Шведової. – М. : Рос.мова, 1990 – 917 с.
5. Косик Н.М. Анатомія педагогічного майстер-класу / Н.М. Косик // Педагогічна думка. - 2010. - №2. - С.16-20.

References

1. Ushynskiy K.D. (1983), Vybrani pedahohichni tvory v 2-kh tomakh [Selected pedagogical works in 2 volumes], T. 1, Kyiv, 488 p.
2. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Interpretative dictionary of the Ukrainian language], 2018, Available at: <https://www.slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80>.
3. Rozina N.V. (2013), Maister-klas yak forma diialnosti virtualnoi shkoly profesiinoho stanovlennia molodoho pedahoha: metodychni rekomendatsii [Master class as a form of activity of the virtual school of professional formation of a young teacher: methodical recommendations],

Cherkasy, ChOIPOPP, 20 p.

4. Ozhehov S.I. (1990), Slovnyk rosiiskoi movy: 70000 sliv [Dictionary of the Russian language: 70,000 words], Moskva: Ros.mova, 917 p.

5. Kosyk N.M. (2010), Anatomiiia pedahohichnoho maister-klasu [Anatomy of the pedagogical master class], Pedahohichna dumka, No2, PP.16-20.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>